

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Præmittuntur quæ apud omnes sunt certa, & conclusio affirmativa
statuitur, & ex SS. Patribus suadetur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

*existentia videndo creat, existentia videndo con-
tinet. Quicquid ergo creator non videt, essentia
subsistendi caret. Sed de hoc fusè, cum de causa-
litate scientiæ Dei disseremus.*

*Dist. 3.
art. 1.*

Denique Dei scientia, angelicam & humanam
superat, ratione entitatis: Nam scientia in Deo
non est accidens, sicut in nobis; nec aliqua qua-
litas ei superveniens & superaddita, sed ipsamet
Dei entitas & substantia increata, cum esse Dei
sit ejus intelligere. Undè præclare Synzeius li-
bro de insomniis: *Deo sola ad cognoscendum na-
tura sufficit.* Et Augustinus 7. de Trinit. *Deo hoc
est esse, quod sapientem esse.* Hac etiam de causa
Maximus Tyrius apud Euthimium in Panoplia,
Deum neque intelligentem propriè, neque in-
relectionem dici patitur, etiam hoc posterius sa-
tius esse putat illi concedere. *Deus* (inquit) *ne-
que intelligens dicitur propriè, neque intellectus,
ne compositus existimetur. Nam & quod intelli-
gens est, secum unà consideratam habet intelli-
gendi facultatem; & quod intelligitur, ad hoc
ipsum ut intelligatur eandem habet facultatem.
Sed neque intellectio dici potest. Nam intellectio
naturæ suæ habet capacem sui substantiam. Quare
superest ut supra hæc omnia constituatur. Nisi
forte sic illam intellectionem esse dicamus, ut sit
ipsum intellectio secundum substantiam, ac totum
intellectio, & solum intellectio, & intellectio su-
pra intellectionem.*

DISPVATIO II.

De scientia possibilium.

Scientiæ Dei absolute & secundum se confi-
deratâ, eam per ordinem ad creaturas quæ
sunt illius objecta materialia & secundaria
contemplatur. Et primò differimus de scientia
possibilium, quæ *simplicis intelligentiæ* appella-
tur; acturi postea de scientia futurorum contin-
gentium, quæ *scientia libera*, seu *visionis*, nun-
cupatur.

ARTICVLVS PRIMVS.

*Virum Deus cognoscat creaturas posibles
in sua essentia tanquam in causa?*

§. I.

*Præmittuntur quæ apud omnes sunt certa, con-
clusio affirmativa statuitur, & ex
SS. Patribus suadetur.*

1. **S**uppono primò contra Aureolum, Deum
cognoscere omnes creaturas, non solum
secundum illud esse eminent, & increatum
quod habent in Deo; sed etiam secundum esse
proprium, & particulare, quod singulæ in se-
ipsis habent, vel habere possunt extra Deum;
subindeque scientiam Dei non tantum terminari
ad ipsam Dei essentiam, & ad eminentiam illam
omnium rerum creabilem, quam in se formaliter
Deus habet; sed etiam ad ipsas res creabiles, quæ
in ipso non sunt formaliter, sed tantum emi-
nenter.
2. **P**robatur primò hæc suppositio ex infinita per-
fectione divinæ scientiæ, quæ debet se extendere
ad quodcumque cognoscibile distinctè & in
particulari.

A **S**ecundò, Quia alioquin Deus non cognosceret
creaturas, sed tantum suam essentiam: quia crea-
turæ prout sunt in Deo, non sunt creaturæ, sed
ipsa creatrix essentia.

Tertiò, Quia ut dicimus disputatione sequen-
ti, scientia Dei est causa rerum: unde sicut Deus
illas producit secundum esse proprium & parti-
culare quod habent in seipsis: ita & illas cogno-
scit. Adde quod, Deus non posset gubernare res
hujus universi in particulari, si illas non cognos-
ceret; nec reddere unicuique secundum opera
sua, si singula distinctè & in particulari, non
essent ei nota.

B **H**oc præsupposito tanquam certo, difficultas est,
& gravis controversia inter Thomistas, & Re-
centiores, de modo quò Deus creaturas cogno-
scit in seipsis: an scilicet illas cognoscat immédia-
tè, & independenter ab essentia divina priùs cog-
nita; an verò solum mediatè, & in essentia di-
vina tanquam in causa, & medio priùs cognito,
quod ut meliùs percipiatur.

Suppono secundò: Duplex à Philosophis solere
distingui medium ducens in cognitionem alte-
rius: unum ut quod, quod vocatur, *medium in-
cognitum*, quale est species impressa, quæ non
cognoscitur ut quod, sed solum est ratio cogno-
scendi objectum quod repræsentat. Aliud ut quod,
quod appellatur *medium cognitum*, quale est
speculum v. g. quod priùs debet videri, quam in
eo videantur objecta quæ repræsentat.

C **S**uppono tertio ut certum, & ab omnibus re-
ceptum, Deum cognoscere creaturas posibles
in seipso ut in objecto primario. Patet hæc sup-
positio, primò quia omnis potentia secundarium
objectum attingit ratione primarij, quod est illud
in primario aliquo modo attingere: Sed creaturæ
sunt objectum secundarium intellectus divini,
Deus autem primarium: Ergo cognoscit creatu-
ras in seipso ut objecto primario. Secundò, Cog-
nosci in aliquo ut in objecto primario, est ratio-
ne illius ut moventis terminare cognitionem: Sed
Deus in cognitione creaturarum non movetur ab
ipsis, sed à propria essentia, quæ unitur per mo-
dum speciei, tam in sui cognitione, quam in or-
dine ad cognitionem creaturarum, aliàs divina
cognitio dependeret à creaturis, & perferretur
ab illis, quod implicat: Ergo cognoscit illas in
seipso, ut in objecto primario. Tertiò, Cognosci
in alio ut in objecto primario, est cognosci per
speciem illius: Sed creaturæ cognoscuntur à Deo
per speciem non illis propriam, sed sui: Ergo illas
cognoscit in seipso ut in objecto primario.

D **S**olum ergo difficultas est, & celebris inter
Thomistas & Recentiores controversia, an Deus
in seipso, ut causa prima, & medio priùs cogno-
to, creaturas posibles cognoscat? Hoc enim
negat Vazquez hic disp. 60. cap. 2. & 3. quem se-
quuntur plures ex Recentioribus: affirmant verò
Thomistæ, & plures alij, cum quibus

Dico: Deum cognoscere creaturas in sua essen-
tia tanquam in causa.

Probatur primò conclusio ex Dionysio Areopa-
gita, Theologorum Principe, qui apertè tradit
nostram sententiam, cap. 7. de divin. nominibus,
ubi habet hæc verba: *Neque autem ea quæ sunt ex
his quæ sunt discens noscitur divina mens, sed ex
se & in se per causam rerum omnium cognitio-
nem, scientiam, essentiamque anticipatam & an-
tecomprehensam habet, non quod per speciem sin-
gula consideret, sed quòd uno causa complexum
omnia sciat.* Et paucis interpositis addit: *Seipsam*

ergo cognoscens divina sapientia, novit omnia. Hic locus adeo clarus & expressus est, ut plures ex Recentioribus fateantur illum nullam interpretationem posse admittere.

6. Eum tamen conatur interpretari Vazquez, asserendo Dionysium nihil aliud voluisse, quam quod Deus à seipso non à rebus cognitionem accipiat.

Sed hæc interpretatio legitima non est, tum quia Dionysius eo loco expressè loquitur de cognitione creaturarum in essentia divina ut in causa, ut patet ex illis verbis, *sed uno complexu omnia noscit*. Unde D. Thomas 1. contra Gent. cap. 49. Dionysium in hoc sensu intelligit, ut constabit ex ejus verbis infra referendis. Tum etiam, quia Dionysius asserit, Deum ex se, & in se, per causam rerum omnium anticipatam habere notitiam: Sed per hoc quod non accipiat cognitionem à rebus, licet salvetur ex se cognoscere illas, non tamen salvetur illas in se per causam cognoscere; Angelus enim à rebus cognitionem non accipit, & tamen propter hoc nequit dici res à se distinctas in se per causam cognoscere: Ergo per hoc solum quod Deus non accipiat cognitionem à rebus, non valentur verba Dionysij.

7. Nec valet quod subdit Vazquez, nempe verba illa, *sed uno complexu omnia noscit*, non aliud significare, quam quod unicà cognitione, seu unico intuitu, Deus cognoscit omnia. Si enim hæc interpretatio valeret, eodem modo esset verum dicere, Deum seipsum uno creaturarum complexu cognoscere; sicut verum est asserere ipsum cognoscere creaturas unico causæ complexu: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illa interpretatio potest admitti. Unde merito ait Suarez, Vazquem SS. Patres, ad arbitrium suum, magis quam ad illorum mentem interpretari.

8. Probat secundò conclusio ex Augustino libro 4. de Genesi ad litt. cap. 23. & 24. ubi duplicem creaturarum cognitionem in mente Angelorum distinguit; alteram illarum in verbo; quam *matutinam* appellat; & asserit in ipso, tanquam per illum per quod facta sunt, cognosci creaturas; quod idem est, ac eas cognosci in verbo, ut causa: alteram creaturarum in propria ipsarum natura, quam appellat *vesperinam*, de qua dicit libro 11. de civit. cap. 7. *Cognitio creaturae in seipsa, decoloratior est, quam cum in Dei sapientia cognoscitur, velut in arte per quam facta est*. Ergo juxta illius mentem, Angeli beati cognoscunt creaturas in Deo tanquam in causa: Sed Deus perfectius quam Angeli, seipsum ut creaturarum causam cognoscit: Ergo in se ut in causa cognoscit creaturas.

9. Nec magis feliciter interpretatur Vazquez Augustinum, quam Dionysium, dum asserit, Augustinum locis citatis solum velle creaturas ab Angelis beatis cognosci in Deo per cognitionem matutinam, improprie, & secundum esse eminentiale quod habent in illo; quatenus scilicet cognoscitur eminentia divina, seu ipsa creatrix essentia; non verò proprie, & secundum esse formale, ac proprias earum rationes & differentias. Hanc enim solutionem in Tractatu de visione beatifica disp. 4. art. 4. efficaciter confutavimus, tum ex ipso Augustino asserente cognosci creaturam, *per ipsam artem per quam facta est*: creaturam autem solum sunt facta secundum esse quod habent in propria natura, non verò secundum esse eminentiale quod habent in Deo, quod increatum est, cum non sit aliud, quam ipsa

Tom. I.

A creatrix, & increata Dei essentia. Tum etiam ex D. Thoma infra quæst. 58. art. 7. de Angelis beatis dicente: *Non enim videndo verbum, cognoscunt solum illud esse rerum quod habent in propria natura: sicut Deus per hoc quod videt se, cognoscit esse rerum quod habent in propria natura*. Quibus verbis aperte declarat, beatos in verbo cognoscere creaturas, secundum proprias rationes & differentias, & non tantum secundum esse eminentiale quod habent in Deo.

10. Probatur tertio conclusio ex eodem S. Doctore, qui variis in locis aperte docet nostram sententiam, præsertim 1. contra Gentes cap. 49. his verbis: *Colligendo igitur has duas conclusiones, apparet Deum cognoscere seipsum, quasi primò & per se notum, alia verò sicut in essentia sua visa*.

B Quod autem loquatur de essentia sua visa, ut causâ creaturarum, constat: Primò, quia conclusiones illas deductas probat hoc discursu: *Effectus cognitio sufficiens habetur per cognitionem suæ causæ: Deus autem est causa creaturarum: cum igitur essentiam suam plenissimè cognoscit, oportet ponere quod etiam alia cognoscit*. Secundo, quia in ejusdem veritatis confirmationem adducit hæc verba Dionysij libro 7. de divin. nomin. *Non secundum visionem singulis se immitit, sed secundum causæ continentiam scit omnia*. Tertio, quia in hac parte quæst. 12. art. 8. expressè docet, beatos videre creaturas in Deo tanquam in causa; sic enim dicitur, *Manifestum est, quod sic aliqua videntur in Deo, secundum quod sunt in ipso: omnia autem alia sunt in Deo, sicut effectus sunt virtute in sua causa: sic igitur videntur omnia in Deo, sicut in sua causa*. Unde cum cognitio beatorum sit exemplata à cognitione quâ Deus cognoscit seipsum, & illam participet & imitetur, manifestum est, juxta Doctoris Angelici principia, Deum in seipso tanquam in causa creaturas cognoscere. Quare Valentinus Herice, ejusdem Societatis scriptor, se valde demirari, ait, *quâto animi conatu commendat Vazquez detorquere D. Thomam in suam sententiam, qui sane, si expressa ejus testimonia attendisset, omnem animi conatum & ardorem deposuisset*.

§. II.

Eadem veritas ratione fulcitur.

11. NOSTRÆ conclusioni non solum favet auctoritas SS. Patrum, sed etiam efficaces rationes illam suadent. Prima sumitur ex D. Thoma hic art. 6. potestque sic breviter proponi. Non potest aliqua causa comprehendi, nisi in ea cognoscantur effectus in illa contenti: Sed Deus est causa continens eminenter creaturas, & seipsum comprehendens: Ergo in se ut in causa omnes creaturas cognoscit. Minor patet, Major probatur. Tunc aliqua causa comprehenditur, quando cognoscitur adæquatè, & omni modo quò cognoscibilis est: Sed non potest cognosci adæquatè, & omni modo quò cognoscibilis est, nisi in illa cognoscantur effectus quos virtualiter in se continet: Ergo non potest cognosci comprehensive, nisi in illa cognoscantur effectus quos eminenter aut virtualiter continet. Major constat, Minor probatur. Causa continens eminenter, aut virtualiter aliquos effectus, potest attingi ut ratio cognitionis illorum: Ergo nisi sic cognoscatur, non cognoscitur adæquatè, & omni modo quò cognoscibilis est.

Bb iij